

Huw Dylan Owen
Cyngor Gwynedd

Dyddiad / Date:06/02/2025

Annwyl Gyfarwyddwr

Ymweliad Gwiriad Gwella â Chyngor Gwynedd – gwasanaethau oedolion

Mae'r llythyr hwn yn disgrifio canfyddiadau'r ymweliad Gwiriad Gwella â gwasanaethau oedolion (y gwasanaeth) Cyngor Gwynedd rhwng 14 a 16 Hydref 2024. Cynhaliwyd yr ymweliad hwn yn dilyn yr Arolygiad Gwerthuso Perfformiad ym mis Medi 2022.

1. Cyflwyniad

Rydym yn ymgymryd â gweithgarwch arolygu yn unol â Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014; llinellau ymholi allweddol; a'r safonau ansawdd yn y *Cod Ymarfer mewn perthynas â pherfformiad a gwella gwasanaethau cymdeithasol yng Nghymru*. Mae hyn yn ein helpu i bennu pa mor effeithiol yw awdurdodau lleol o ran cefnogi, mesur, a chynnal gwelliannau i bobl ac mewn gwasanaethau.

Canolbwyntiodd y Gwiriad Gwella ar y cynnydd a wnaed mewn perthynas â'r meysydd canlynol a nodwyd fel meysydd i'w gwella yn ystod ein Harolygiad Gwerthuso Perfformiad ym mis Medi 2022.

Egwyddor	Meysydd i'w gwella a nodwyd yn ystod yr Arolygiad Gwerthuso Perfformiad ym mis Medi 2022.	Cynnydd a nodwyd yn ystod y Gwiriad Gwella
Pobl	Rhaid i anghenion pobl y mae angen gofal a chymorth arnynt	Gwnaed rhai gwelliannau – mae

	<p>gartref gael eu diwallu mewn modd amserol. Mae hyn yn cynnwys i ba raddau y mae'r pwysau cysylltiedig ar ofalwyr a gwasanaethau ysbyty yn cael eu lliniaru.</p> <p>Rhaid gwneud yn siŵr bod digon o staff ar gael i sicrhau bod anghenion gofal a chymorth pobl yn cael eu diwallu'n effeithiol, yn enwedig Therapyddion Galwedigaethol ac Ymarferwyr Iechyd Meddwl Cymeradwy.</p> <p>Rhaid sicrhau cysondeb wrth gynnig asesiad i ofalwyr yn unol â'u dyletswyddau statudol.</p> <p>Rhaid rhoi blaenoriaeth i'r trefniadau ar gyfer darparu taliadau uniongyrchol er mwyn sicrhau eu bod yn hygyrch i bobl.</p>	<p>angen cymryd camau pellach.</p> <p>Gwnaed rhai gwelliannau – mae angen cymryd camau pellach</p> <p>Gwnaed rhai gwelliannau – mae angen cymryd camau pellach</p> <p>Gwnaed rhai gwelliannau – mae angen cymryd camau pellach</p>
Atal	Rhaid i bobl gael y gofal a'r cymorth cywir mewn modd amserol. Rhaid i adolygiadau o gynlluniau gofal a chymorth gael eu cynnal mewn modd amserol.	Gwnaed rhai gwelliannau – mae angen cymryd camau pellach
Llesiant	<p>Rhaid i ymarfer diogelu oedolion, gan gynnwys cadw cofnodion, gydymffurfio â Gweithdrefnau Diogelu Cymru.</p> <p>Rhaid i'r ymarfer gyflawni dyletswyddau statudol yn unol â'r Ddeddf Galluedd Meddyliol (2005).</p>	<p>Gwnaed gwelliannau – rhaid iddynt gael eu cynnal</p> <p>Gwnaed gwelliannau – rhaid iddynt gael eu cynnal</p>
Partneriaethau	Rhaid i'r awdurdod lleol barhau i weithio tuag at wella cydberthnasau strategol â Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr, er mwyn hyrwyddo annibyniaeth a llesiant pobl.	Gwnaed gwelliannau – rhaid iddynt gael eu cynnal

2. Rhestr Terminoleg a Diffiniadau o Niferoedd

Ceir rhestr terminoleg yn Atodiad 1 a thabl yn nodi diffiniadau o niferoedd yn Atodiad 2.

3. Crynodeb o Ganfyddiadau'r Gwiriad Gwella

Gwasanaethau Oedolion

3.1 Mae gan y gwasanaethau oedolion dîm arwain sefydlog a phrofiadol, sydd wedi ysgogi ac wedi gweithredu rhai newidiadau cadarnhaol ers yr arolygiad gwerthuso perfformiad diwethaf.

3.2 Fodd bynnag, cynnydd cyfyngedig a wnaed o ran lleihau achosion o oedi cyn asesu ac adolygu cynlluniau gofal a chymorth pobl.

3.3 Mae pobl hefyd yn gorfod aros am ofal a chymorth gartref o hyd. Er bod nifer y bobl sy'n aros am ofal cartref wedi lleihau ers yr arolygiad gwerthuso perfformiad diwethaf, mae niferoedd uchel o bobl yn gorfod aros o hyd, a hynny am gyfnodau hir.

3.4 Mae'r arweinwyr yn ymwybodol bod angen gwneud rhagor o waith i wella ymarfer ac argaeledd gofal a chymorth. Rhaid blaenoriaethu'r cynlluniau gwaith sydd ar waith er mwyn ysgogi rhagor o welliannau. Mae'r arweinwyr yn teimlo'n rhwystredig oherwydd y diffyg cynnydd a wnaed mewn rhai meysydd, a'r ffaith na wnaed cynnydd mor gyflym ag y byddent wedi ei ddymuno. Mae cynnydd yn y galw am ofal a chymorth, yn ogystal â phroblemau recriwtio mewn ardaloedd gwledig wedi cyfrannu at yr heriau.

3.5 Mae'r ymarferwyr yn teimlo eu bod yn cael eu cefnogi gan eu harweinwyr a'u cydweithwyr.

3.6 Mae'r arweinwyr hefyd yn gwerthfawrogi'r ymarferwyr ac yn nodi mai nhw yw'r adnodd gorau sydd ganddynt.

3.7 Mae gan yr arweinwyr weledigaeth glir o ran y ffordd y gellir cefnogi pobl yn eu cymunedau drwy ddull sy'n seiliedig ar gryfderau a chanlyniadau, fel y nodwyd yn yr adroddiad a gyhoeddwyd gan y Cyngor yn ddiweddar, Llechen Lân. Mae rhai o'r arweinwyr yn cydnabod nad ydyw ymarfer pawb yn adlewyrchu'r dull yn llawn eto, ac mae gwaith yn mynd rhagddo i gefnogi newid mewn diwylliant.

3.8 Mae mwy o sefydlogrwydd o ran rolau fel gweithwyr cymdeithasol a therapyddion galwedigaethol yn y gwasanaeth. Fodd bynnag, mae'r awdurdod lleol yn parhau i wynebu heriau o ran sicrhau digon o weithwyr gofal cartref.

3.9 Mae gweithlu proffesiynol cyfan y gwasanaeth o ran gweithwyr cymdeithasol a therapyddion galwedigaethol wedi'i gyflogi gan yr awdurdod lleol. Mae hyn yn golygu nad yw'n dibynnu ar staff asiantaeth ac yn cynnig gwasanaeth mwy cyson i bobl. Mae pobl hefyd yn cael budd o weithlu proffesiynol sy'n gallu cynnig gwasanaeth drwy gyfrwng y Gymraeg.

3.10 Mae pobl a darparwyr yn disgrifio anawsterau wrth gysylltu â'r gwasanaeth. Mae'r arweinwyr yn ymwybodol bod angen gwneud gwelliannau mewn perthynas â gallu pobl i gysylltu â'r gwasanaeth, ac mae gwaith yn mynd yn ei flaen i ymateb i'r her yma.

4. Canfyddiadau Allweddol a Thystiolaeth

Nodir isod ganfyddiadau allweddol a rhai enghreifftiau o dystiolaeth yn unol â phedair egwyddor Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014.

Pobl – Gwnaethom ofyn:

I ba raddau y mae'r awdurdod lleol yn sicrhau bod pob unigolyn yn bartner cyfartal sydd â llais, dewis a rheolaeth dros ei fywyd ac yn gallu cyflawni'r hyn sy'n bwysig iddo?

Cryfderau

4.1 Mae'r arweinwyr yn brofiadol ac yn darparu arweinyddiaeth sefydlog, a dywed yr ymarferwyr eu bod yn weladwy ac yn hawdd mynd atynt.

4.2 Mae'r arweinwyr yn gwerthfawrogi ymroddiad yr ymarferwyr. Mae'r ymarferwyr yn ymrwymedig ac yn rhagori ar y disgwyliadau o ran cefnogi pobl. Mae'n amlwg eu bod yn adnabod y bobl y maent yn eu cefnogi yn dda iawn.

4.3 Yn gadarnhaol, fel y nodwyd yn yr arolygiad gwerthuso perfformiad diwethaf, mae'r ymarferwyr yn parhau i deimlo eu bod yn cael eu cefnogi'n dda. Nododd 94% o'r ymarferwyr a gwblhaodd ein harolwg eu bod yn 'cytuno' neu'n 'cytuno'n gryf' eu bod yn cael eu cefnogi'n dda gan eu cydweithwyr a'u harweinwyr.

4.4 Mae mwy o sefydlogrwydd mewn rolau proffesiynol yn y gwasanaeth, sy'n cynnwys Therapyddion Galwedigaethol ac Ymarferwyr Iechyd Meddwl Cymeradwy. O ran cynyddu'r nifer o Therapyddion Galwedigaethol mae sawl ffrwd gwaith mewn lle gan gynnwys cynlluniau hyfforddi, rhaglen i uwch sgilio ymarferwyr gwaith cymdeithasol a sefydlu Academi Gofal. Bwriad yr Academi yw i ddenu gofalwyr i ddarparu gofal i'r gwasanaeth am gyfnod gyda opsiynau i ddatblygu gyrfa a datblygu yn weithwyr arbenigol i'r dyfodol. Mae'r gwasanaeth wedi llwyddo i gynyddu graddau Ymarferwyr Iechyd Meddwl Cymeradwy, ac wedi defnyddio cyllid gan Lywodraeth Cymru i hyfforddi staff ychwanegol yn ystod 2024 a 2025. Er y gall fod yn anodd o hyd i ddarparu staff cyflenwi pan fydd Ymarferwyr Iechyd Meddwl Cymeradwy yn absennol, rhagwelir y bydd y camau a gymerwyd yn gallu lliniaru'r sefyllfa yn y tymor hwy.

4.5 Mae'r ymarferwyr yn cael budd o sesiynau goruchwylio ffurfiol ac anffurfiol rheolaidd, sy'n canolbwyntio ar eu hanghenion dysgu a datblygu.

4.6 Mae'r gwasanaeth wedi gweithio'n galed i recriwtio, cadw a datblygu staff ym mhob rhan o'r gwasanaeth. Mae hyn yn cynnwys ymgyrchoedd recriwtio wedi'u targedu, ailstrwythuro'r gweithlu gan arwain at adolygu graddau, a chynlluniau "tyfu eich hun" ("*grow your own*"). Mae'r gwasanaeth hefyd wedi sefydlu Academi Gofal i recriwtio gweithwyr gofal a chynnig cyfleoedd clir iddynt gamu ymlaen yn eu gyrfa.

4.7 Bu cynnydd bach yn nifer y bobl sy'n cael taliadau uniongyrchol. Mae hyn yn golygu bod gan fwy o bobl reolaeth dros y ffordd y caiff eu gofal a'u cymorth eu darparu. Dywedodd aelod o deulu y gwnaethom siarad ag ef fod cael taliadau uniongyrchol yn helpu i sicrhau bod ei berthynas yn gallu parhau i fwy gartref gyda chymorth.

4.8 Mae gweithiwr cymorth i ofalwyr di dâl ar gael, ond nid felly ym mhob gwasanaeth ar draws holl ardaloedd y Sir. Disgrifiodd gofalwr di-dâl fanteision gweithiwr cymorth, a oedd yn rhoi cymorth uniongyrchol penodol i'r gofalwr hwnnw, a dywedodd eu bod yn teimlo eu bod yn cael eu gwerthfawrogi a bod rhywun yn gwrando arnynt. **Mae hyn yn enghraifft o ymarfer da, a byddai'n elwa mwy o ofalwyr di dâl pe byddai'r gwasanaeth yn fwy cyson.**

Meysydd i'w Gwella

4.9 Er bod yr ymarferwyr yn gyson glir fod cyfleoedd i fyfyrion ar eu hymarfer, a bod ffocws hefyd ar eu llesiant, tystiolaeth gyfyngedig ac anghyson sydd i'w gweld o hyn yn y ffeiliau goruchwyllo ac mae'r ffocws ar drafod achosion. **Rhaid i'r awdurdod lleol sicrhau, yn unol â'i bolisi goruchwyllo, bod cofnodion cyson ar gael ar draws y gwasanaethau o oruchwyliaeth gyda aelodau staff. Dylid sicrhau fod y cofnodion hefyd yn benodol ac yn gyson yn adlewyrchu'r ffocws sydd mewn lle ar llesiant staff a'r myfyrion sydd ar eu hymarfer.**

4.10 Er bod enghreifftiau da o gyfeirio at ddymuniadau, teimladau a chanlyniadau pobl mewn asesiadau a chynlluniau gofal a chymorth, nid yw'n arfer cyson. Ceir enghreifftiau eraill lle mae llais a dewis pobl yn gyfyngedig. Hefyd, nid yw asesiadau a chynlluniau gofal a chymorth bob amser yn adlewyrchu ymarfer sy'n canolbwyntio ar gryfderau a chanlyniadau, na'r cymorth sydd ar gael eisoes. **Yn unol â'r Cod Ymarfer, Rhan 3 (asesu anghenion unigolion), rhaid i asesiadau gynnwys y pum elfen allweddol ac adlewyrchu sgysiau sy'n seiliedig ar gryfderau â phobl er mwyn nodi'r hyn sy'n bwysig iddynt. Rhaid iddynt hefyd gynnwys y canlyniadau personol y maent yn dymuno eu cyflawni a'r cyfraniad y gallan nhw, eu teulu, eu ffrindiau a'r gymuned leol ei wneud tuag at gyflawni'r canlyniadau hynny.**

4.11 Mae'r gwasanaeth yn parhau i wynebu heriau wrth gofnodi data am asesiadau a chymorth i ofalwyr di-dâl. Mae'r ymarferwyr yn hyderus eu bod yn cynnig asesiadau i ofalwyr di-dâl, a gwelsom enghreifftiau lle roedd asesiadau gofalwyr wedi'u cynnal a lle roedd gofalwyr di-dâl yn cael budd o'r cymorth a ddarparwyd.

Fodd bynnag, nid yw'n gyson glir o'r cofnodion gofal cymdeithasol a welsom a yw pob gofalwr di-dâl wedi cael ei asesu mewn modd amserol, neu a oes asesiad wedi cael ei gynnig. Yn achos nifer bach iawn o asesiadau gofalwyr, lle nad oedd angen cynllun gofal a chymorth ffurfiol, ychydig iawn o wybodaeth, os o gwbl, oedd wedi'i nodi am yr hyn a oedd ar gael i ddiwallu anghenion posibl y gofalwyr di-dâl yn y dyfodol. **Rhaid i'r awdurdod lleol wella'r data y mae'n eu casglu am asesiadau a chymorth i ofalwyr di-dâl. Mae hyn yn hanfodol er mwyn sicrhau ei fod yn cyflawni ei ddyletswydd statudol i asesu a oes angen gofal a chymorth ar ofalwr (neu a yw'n debygol y bydd angen gofal a chymorth arno yn y dyfodol) ac os felly, pa anghenion sy'n debygol o fod ganddo. Rhaid i'r arweinyddion hefyd sicrhau bod pobl a gofalwyr di-dâl yn cael eu cyfeirio'n briodol at wybodaeth, cyngor, cymorth neu wasanaethau ataliol a gwasanaethau cymunedol eraill, gan gynnwys gwasanaethau yn y trydydd sector, p'un a oes ganddynt gynllun gofal a chymorth ffurfiol ai peidio.**

4.12 Roedd y dystiolaeth yn y cofnodion gofal cymdeithasol i ddangos bod taliadau uniongyrchol yn cael eu cynnig yn amrywio. Mae'r arfer o gynnig taliad uniongyrchol fel dewis i ddiwallu anghenion cymwys a aseswyd yn anghyson. Nodir fod cynlluniau mewn lle i wella'r trefniadau ar gyfer taliadau uniongyrchol a bod cynnydd bychan wedi ei wneud o ran nifer y bobl sy'n dewis yr opsiwn. **Er hynny, rhaid i'r awdurdod lleol sicrhau bod pobl yn cael cynnig taliad uniongyrchol yn gyson os oes ganddynt anghenion cymwys am ofal a chymorth, a lle y gallai taliad uniongyrchol eu galluogi i gyflawni eu canlyniadau personol. Rhaid cofnodi'n glir pan gaiff yr opsiwn hwn ei gynnig, gan nodi hefyd y rhesymau dros wrthod lle bo hynny'n berthnasol.**

4.13 Nododd ychydig yn llai na thraean y bobl a gwblhaodd arolwg AGC eu bod yn cael problemau wrth geisio cysylltu â'r gwasanaeth. Roedd y sylwadau a wnaed yn cynnwys y ffaith nad oedd galwadau yn cael eu hateb, gorfod aros am amser hir cyn cael ateb, a gorfod aros cryn amser cyn cael galwad yn ôl. Mae'r gwasanaeth yn bwriadu creu system pwynt cyswllt cyntaf symlach er mwyn gwella profiadau pobl. **Rhaid i'r awdurdod lleol sicrhau y caiff gwybodaeth, cyngor a chymorth eu cynnig yn brydlon a hynny mewn modd hygyrch.**

Atal – Gwnaethom ofyn:

I ba raddau y mae'r awdurdod lleol yn sicrhau y caiff yr angen am ofal a chymorth ei leihau i'r eithaf, ac y caiff anghenion eu hatal rhag dwysáu, gan sicrhau y cyflawnir y canlyniadau gorau posibl i bobl?

Cryfderau

4.14 Mae adolygiadau statudol amserol o ansawdd da yn cael eu cynnal i asesu a yw cynlluniau gofal a chymorth pobl yn dal i fod yn briodol. Fodd bynnag, mae enghreifftiau hefyd o bobl weithiau'n gorfod aros y tu hwnt i'r terfyn amser statudol am adolygiad. Mae'r gwasanaeth yn cydnabod bod adolygiad statudol ffurfiol yn ffordd bwysig o sicrhau bod cynlluniau gofal a chymorth yn parhau i fod yn briodol ac yn berthnasol i anghenion cymwys pobl.

4.15 Mae'r gwasanaeth wedi cynyddu nifer y micro-ofalwyr sydd ganddo i 17. Mae hyn yn cynnig opsiwn gofal a chymorth amgen yn hytrach na gofal cartref traddodiadol. **Mae'r awdurdod lleol yn cyflogi ymarferydd penodol i gefnogi a hyfforddi pobl i sefydlu busnesau micro, ac mae hyn yn arfer da. Dylai'r awdurdod lleol barhau â'i waith i hyrwyddo'r opsiynau gofal a chymorth sydd ar gael gan gynnwys nifer y micro-ofalwyr sydd ar gael, yn unol â'i ddyletswydd i ddarparu gwybodaeth, cyngor a chymorth a gwasanaethau ataliol.**

4.16 Mae'r awdurdod lleol yn canolbwyntio ar wella canlyniadau i bobl sy'n cael gwasanaeth gofal cartref ac mae wedi cael cyllid penodol i'w gefnogi yn hyn i beth. Er enghraifft, mae'n treialu ffordd newydd o weithio gan ddefnyddio technoleg ac apiau i wella'r cyfathrebu rhwng darparwr gofal, unigolyn a'i deulu. Ni chynhaliwyd gwerthusiad llawn o hyn eto.

Meysydd i'w Gwella

4.17 Mae amseroldeb asesiadau yn amrywio. Mae pobl yn gorfod aros am therapi galwedigaethol, gwaith cymdeithasol ac asesiadau gofalwyr o hyd ac mewn rhai enghreifftiau, mae'r amseroedd aros yn rhy hir. Mae'r arweinwyr yn hyderus o ran y trefniadau presennol sydd ar waith i ymarferwyr fonitro amgylchiadau pobl a rheoli risgiau tra byddant yn aros am asesiad. **Rhaid i'r awdurdod lleol sicrhau bod pobl yn cael ymateb cymesur ac amserol sy'n eu galluogi i gyflawni eu canlyniadau llesiant personol.**

4.18 Mae'r awdurdod lleol wedi cymryd camau cadarnhaol i wella amseroldeb adolygiadau, gan gynnwys creu capasiti ychwanegol penodol ar gyfer cynnal adolygiadau. Fodd bynnag, erys heriau ac nid yw'r holl swyddi byrdymor ychwanegol a grëwyd wedi'u llenwi, sy'n golygu nad yw mantais yr adnodd ychwanegol hwn wedi'i gwireddu'n llawn eto. **Dylai'r awdurdod lleol barhau i adolygu effeithiolrwydd y camau a gymerwyd, a sicrhau ei fod yn cyflawni ei ddyletswydd mewn perthynas ag adolygu cynlluniau gofal a chymorth yn unol â'r terfynau amser statudol.**

4.19 Pan gynhaliwyd yr arolygiad gwerthuso perfformiad diwethaf, roedd yr awdurdod lleol yn newid i ddefnyddio un darparwr gofal cartref mewnol neu allanol mewn 13 is ardal, gan rannu darpariaeth mewn tair is ardal arall. Mae'r gwasanaeth wedi gwneud cynnydd ac mae nifer y bobl sy'n aros am ofal cartref wedi lleihau.

Fodd bynnag, mae pryderon am nifer y bobl sy'n dal i aros am ofal cartref a'r risg gysylltiedig i ddewisiadau pobl a'u gallu i gyflawni eu canlyniadau llesiant. Mae hyn hefyd yn rhoi pwysau ar ofalwyr di-dâl ac adnoddau ysbytai. Nodwyd bod yr awdurdod lleol yn ystyried cywirdeb ei ddata er mwyn sicrhau gwell dealltwriaeth o amseroedd aros am ofal cartref. Mae'r gwasanaeth wedi sefydlu bwrdd prosiect gofal cartref sydd â ffrydiau gwaith gwahanol er mwyn lleihau'r rhestr aros am ofal cartref. Mae'r ffrydiau gwaith hefyd yn gyson â gweledigaeth y gwasanaeth a adlewyrchir yng Nghynllun y Cyngor ar gyfer 2023-2028 ac argymhellion adroddiad Llechen Lân, gan sicrhau disgwyliadau clir a chyson. **Rhaid i'r awdurdod lleol flaenoriaethu ei gynllun gwaith ar gyfer lleihau amseroedd aros am ofal cartref. Bydd hyn yn sicrhau bod pobl, a gofalwyr di-dâl, yn cael cymorth amserol ac yn atal anghenion rhag gwaethygu.**

4.20 Ar ddiwedd 2023, dechreuodd yr awdurdod lleol archwiliad mewnol mewn ymateb i orwariant wrth gomisiynu gwasanaethau gofal cartref annibynnol. Daeth yr adroddiad i'r casgliad nad oedd rhai gwasanaethau a gomisiynwyd bob amser yn cael eu darparu'n unol â'r trefniadau cytundebol, ac nad oedd materion o'r fath yn cael eu datrys mewn modd amserol. O ganlyniad, collwyd cyfleoedd i gefnogi mwy o bobl ac i leihau amseroedd aros am gymorth gofal cartref. Mae cynlluniau gwaith wedi'u creu fel rhan o'r prosiect gofal cartref i wella trefniadau comisiynu a sicrhau proses oruchwyllo fwy cadarn. **Rhaid i'r awdurdod lleol sicrhau bod trefniadau comisiynu yn seiliedig ar ddata ystyrion a'u bod yn cydymffurfio ag egwyddorion a gofynion y Fframwaith cenedlaethol ar gyfer comisiynu gofal a chymorth: cod ymarfer.**

4.21 Er bod gan yr awdurdod lleol strategaeth Sicrhau Ansawdd ddrafft, mae'n canolbwyntio'n benodol ar fonitro ansawdd gwasanaethau a gomisiynwyd. Nid yw'r strategaeth yn ymdrin â monitro a sicrhau ansawdd ymarfer uniongyrchol ar hyn o bryd. Nid yw'r broses sicrhau ansawdd wedi'i datblygu ddigon ac mae angen ei hadolygu'n llawn gan ystyried y ffordd y caiff ei chyflawni a'i heffaith o ran helpu i wella canlyniadau i bobl. **Rhaid i'r awdurdod lleol roi fframwaith sicrhau ansawdd cadarn ar waith a'i ymgorffori. Mae'r gwelliannau hyn yn hanfodol er mwyn craffu ar ddata i ysgogi gwelliannau i wasanaethau a sicrhau bod rheolwyr yn goruchwyllo ymarfer rheng flaen yn well, gan sicrhau ei fod yn gyson â gweledigaeth y gwasanaeth a'r argymhellion ar gyfer ymarfer a nodwyd yn adroddiad Llechen Lân.**

Llesiant – Gwnaethom ofyn:

I ba raddau y mae'r awdurdod lleol yn sicrhau bod pobl yn cael eu hamddiffyn a'u diogelu rhag camdriniaeth ac esgeulustod ac unrhyw fathau eraill o niwed?

Cryfderau

4.22 Mae'r ymarfer ym maes diogelu oedolion wedi gwella. Mae pobl yn cael eu diogelu'n briodol rhag y risg o niwed neu gamdriniaeth drwy drefniadau amlasiantaeth effeithiol. Mae'r ymarfer yn gyson â disgwyliadau Gweithdrefnau Diogelu Cymru. Mae lleisiau pobl yn ganolog i'r broses ddiogelu i raddau helaeth, a chaiff eu dymuniadau eu nodi a'u hystyried.

4.23 Mae'r ymarfer mewn perthynas ag asesu galluedd meddyliol pobl wedi gwella. Caiff galluedd meddyliol pobl i wneud penderfyniadau am eu gofal a'u cymorth ei ystyried yn gyson. Yn gyffredinol, mae ansawdd asesiadau o alluedd yn dda, ac maent yn dilyn egwyddorion y Ddeddf Galluedd Meddyliol (2005) a'r Cod Ymarfer. **Yn yr enghreifftiau gorau, ceir cofnodion da o'r trafodaethau a nodir ymatebion y person air am air, sy'n arfer da.** Mae hyfforddiant perthnasol, trefniadau goruchwyllo gan gymheiriaid, trafodaethau tîm a Hyrwyddwyr Asesiadau o Alluedd Meddyliol mewn rhai timau yn gwella hyder y gweithlu ac ymarfer mewn perthynas ag asesiadau o alluedd meddyliol.

4.24 Mae pobl yn teimlo bod y gwasanaeth yn eu trin â pharch. Nododd 83% o'r bobl a gwblhaodd holiadur AGC eu bod yn teimlo bod hyn yn wir 'bob amser', neu ei fod yn wir 'y rhan fwyaf o'r amser'.

Meysydd i'w Gwella

4.25 Lle roedd dyletswydd i roi gwybod am achos yn ymwneud ag unigolyn, nid oedd y cofnodion bob amser yn nodi a roddwyd gwybod i'r unigolyn hwnnw am ganlyniad y broses. **Dylai'r awdurdod lleol sicrhau bod cofnodion cyson yn cael eu llunio i ddangos bod unigolion yn cael gwybod am ganlyniad atgyfeiriadau diogelu.**

Partneriaeth – Gwnaethom ofyn:

I ba raddau y mae'r awdurdod lleol yn gallu bodloni ei hun fod partneriaethau effeithiol ar waith i gomisiynu a chyflawni canlyniadau cynaliadwy, o ansawdd uchel a chwbl integredig i bobl?

Cryfderau

4.26 Ar lefel weithredol, mae enghreifftiau o gydweithio da â phartneriaid, gan gynnwys sefydliadau iechyd, yr heddlu a'r trydydd sector, er mwyn cefnogi canlyniadau da i bobl.

4.27 Cafodd y bwrdd i ddatblygu Timau Adnoddau Cymunedol ei ailsefydlu, wedi'i gadeirio gan arweinwyr mewn swyddi strategol yn yr awdurdod lleol a Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr (BIPBC). Mae'n canolbwyntio ar ddatblygu gwaith y Timau Adnoddau Cymunedol ymhellach.

4.28 Mae cynllun gwaith y gwasanaeth yn cynnwys uchelgeisiau clir i wella'r cyfathrebu â phartneriaid ymhellach. Un enghraifft yw'r ymdrechion cyson i gynnwys darparwyr gofal cartref fel rhan o Dimau Adnoddau Cymunedol, gan hwyluso trafodaethau a threfniadau cyfathrebu.

4.29 Erys heriau wrth weithio gyda BIPBC ar lefel strategol oherwydd newidiadau cyson yn rolau strategol allweddol y Bwrdd, a newidiadau o ran rolau a chyfrifoldebau proffesiynol. Ceir enghreifftiau o gydweithio parhaus fel y trafodaethau ar y cyd sydd wedi dechrau am brosesau rhyddhau o'r ysbyty, gan ystyried sut i wella'r prosesau ac ehangu rôl y trydydd sector. Enghraifft arall yw'r trafodaethau a'r gwaith yn ymwneud â darpariaeth gofal nyrsio, gofal preswyl a gofal ychwanegol arloesol newydd.

Meysydd i'w Gwella

4.30 Mae'r awdurdod lleol wedi nodi bod angen gwella'r trefniadau cydgomisiynu â BIPBC. **Dylai'r awdurdod lleol barhau â'i ymdrechion presennol i weithio mewn partneriaeth â Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr er mwyn gwella canlyniadau i bobl drwy ddarparu gwasanaethau integredig effeithiol.**

5. Y Camau Nesaf

Mae AGC yn disgwyl i'r awdurdod lleol ystyried y meysydd i'w gwella a nodwyd a chymryd camau priodol i fynd i'r afael â'r meysydd hyn a'u gwella. Bydd AGC yn monitro cynnydd drwy ei gweithgarwch adolygu perfformiad parhaus gyda'r awdurdod lleol. Lle y bo'n berthnasol, rydym yn disgwyl i'r awdurdod lleol rannu'r ymarfer cadarnhaol a nodwyd ag awdurdodau lleol eraill, er mwyn rhannu'r gwersi a ddysgwyd a helpu i lywio gwelliant parhaus mewn gwasanaethau statudol ledled Cymru.

6. Methodoleg

Gwaith maes

- Casglwyd y rhan fwyaf o'r dystiolaeth ar gyfer yr arolygiad drwy ystyried profiadau 12 o bobl, drwy edrych ar eu cofnodion gofal cymdeithasol a'u holrhain. Gwnaethom edrych ar wyth cofnod gofal cymdeithasol ac olrhain pedwar.
- Mae olrhain cofnod gofal cymdeithasol person yn cynnwys sgwrsio â'r person sy'n cael gwasanaethau gofal cymdeithasol, ei deulu neu ei ofalwyr, ei weithiwr allweddol, rheolwr y gweithiwr allweddol, a lle y bo'n briodol, gweithwyr proffesiynol cysylltiedig eraill.
- Gwnaethom ymgysylltu â dau berson sy'n cael gwasanaethau a/neu eu gofalwr drwy gyfweiliadau.
- Gwnaethom ymgysylltu â 13 o gyflogeion yr awdurdod lleol drwy gyfweiliadau a/neu grwpiau ffocws. Roedd hyn yn cynnwys gweithwyr cymdeithasol,

rheolwyr tîm, pennaeth comisiynu, cynorthwywyr pennaeth y gwasanaeth, pennaeth y gwasanaeth a chyfarwyddwr y gwasanaethau cymdeithasol.

- Gwnaethom edrych ar sampl o ffeiliau goruchwyllo'r staff.
- Gwnaethom edrych ar y dogfennau ategol a anfonwyd at AGC at ddiben yr arolygiad.
- Gwnaethom ddsbarthu holiaduron i ymarferwyr gwasanaethau cymdeithasol yr awdurdod lleol, darparwyr a phobl.

Mae ein Hysbysiad Preifatrwydd ar gael yn <https://www.arolygiaethgofal.cymru/sut-rydym-yn-defnyddioch-gwybodaeth-bersonol>.

7. Y Gymraeg

Mae AGC yn ymrwymedig i ddarparu cynnig rhagweithiol ar gyfer y Gymraeg yn ystod ei gweithgarwch ag awdurdodau lleol.

Derbyniwyd y cynnig rhagweithiol ar yr achlysur hwn. Gwnaethom gynnal ein cyfweiliadau â chyflogeion yr awdurdod lleol yn ogystal â phobl a oedd wedi cael gwasanaeth a/neu eu gofalwyr drwy gyfrwng y Gymraeg yn ystod y gwiriad gwella hwn.

8. Cydnabyddiaethau

Hoffai AGC ddiolch i'r staff, y partneriaid a'r bobl a roddodd o'u hamser i gyfrannu at yr arolygiad hwn.

Yn gywir,

Lou Bushell-Bauers

Pennaeth Arolygu Awdurdodau Lleol

Arolygiaeth Gofal Cymru

Atodiad 1

Rhestr Terminoleg

Term	Beth rydym yn ei olygu yn ein hadroddiadau a'n llythyrau
Rhaid	Ystyrir bod angen gwella er mwyn i'r awdurdod lleol gyflawni dyletswydd a nodir mewn deddfwriaeth, rheoliad neu god ymarfer. Nid yw'r awdurdod lleol yn cyflawni ei ddyletswydd/dyletswyddau statudol ar hyn o bryd a rhaid iddo gymryd camau.
Dylai	Bydd gwelliant yn cynnig gwasanaeth gwell a/neu ganlyniadau gwell i'r bobl a/neu eu gofalwr. Nid yw'n golygu bod yr awdurdod lleol yn methu â chyflawni dyletswydd gyfreithiol ar hyn o bryd; ond heb gymryd camau addas, mae risg na fydd yr awdurdod lleol yn cyflawni ei ddyletswydd/dyletswyddau cyfreithiol yn y dyfodol.
Ymarfer cadarnhaol	Meysydd o gryfder a nodwyd yn yr awdurdod lleol. Mae'n ymwneud ag ymarfer yr ystyrir ei fod yn arloesol a/neu sy'n arwain yn gyson at ganlyniadau cadarnhaol i bobl sy'n cael gwasanaethau statudol.
Atal ac Ymyrryd yn Gynnar	Un o egwyddorion y Ddeddf sy'n anelu at sicrhau bod cymorth ar gael i atal sefyllfaoedd rhag gwaethygu, a gwella'r broses o sicrhau llesiant unigol a chyffredinol. Mae'r egwyddor hon yn canolbwyntio ar gynyddu gwasanaethau ataliol mewn cymunedau er mwyn atal anghenion critigol rhag dwysáu.

Llais a Rheolaeth	Un o egwyddorion y Ddeddf sy'n anelu at roi unigolion a'u hanghenion wrth wraidd eu gofal a'u cymorth, a rhoi llais a rheolaeth iddynt mewn perthynas â'r canlyniadau a all eu helpu i sicrhau llesiant a chyflawni'r pethau sydd bwysicaf iddynt.
Llesiant	Un o egwyddorion y Ddeddf sy'n anelu at sicrhau llesiant i bobl ym mhob rhan o'u bywydau. Mae llesiant yn golygu mwy na bod yn iach. Mae'n ymwneud â bod yn ddiogel ac yn hapus, cael dewis a chael y cymorth priodol, bod yn rhan o gymuned gadarn, bod â ffrindiau a chydberthnasau buddiol, a chael diddordebau, gwaith neu gyfleoedd dysgu. Mae'n ymwneud â helpu pobl i sicrhau eu llesiant eu hunain a mesur llwyddiant gofal a chymorth.
Cydgynhyrchu	Un o egwyddorion y Ddeddf sy'n anelu at gynnwys pobl yn fwy wrth ddylunio a darparu eu gofal a'u cymorth. Mae'n golygu sicrhau bod sefydliadau a gweithwyr proffesiynol yn gweithio gyda nhw a'u teulu, eu ffrindiau a'u gofalwyr er mwyn gwneud yn siŵr eu bod yn cael y gofal a'r cymorth gorau.
Gwaith amlasiantaethol	Un o egwyddorion y Ddeddf sy'n anelu at atgyfnerthu'r cydweithio rhwng sefydliadau gofal a chymorth er mwyn gwneud yn siŵr bod y mathau priodol o gymorth a gwasanaethau ar gael mewn cymunedau lleol i ddiwallu anghenion pobl. Mae crynodeb y Ddeddf yn nodi ei bod yn ofynnol i awdurdodau cyhoeddus gydweithio a gweithio mewn partneriaeth.
Yr hyn sy'n bwysig	Mae sgysiau am 'Yr Hyn sy'n Bwysig' yn galluogi gweithwyr proffesiynol i ddeall sefyllfa pobl, eu llesiant ar y pryd, a'r hyn y gellir ei wneud i'w helpu. Mae'n sgwrs gyfartal ac mae'n bwysig er mwyn helpu i sicrhau y caiff llais yr unigolyn neu'r gofalwr a'r 'hyn sy'n bwysig' iddynt eu clywed.
Adroddiad Llechen Lân	Adroddiad a luniwyd gan Gyngor Gwynedd sy'n ystyried yr heriau y mae'n eu hwynebu wrth gefnogi oedolion mewn perthynas â gofal cymdeithasol. Mae'n gwneud argymhellion o ran sut y gall ymateb i'r heriau. Llechen Lân: gwasanaethau cymdeithasol pobl hŷn i'r dyfodol
Dull Tyfu Eich Hun ('Grow Your Own')	Mae hyn yn cyfeirio at y modd y mae awdurdodau lleol yn denu ac yn recriwtio pobl i'w gwasanaethau ac yna'n helpu cyflogeion presennol i feithrin eu gwybodaeth a'u sgiliau er mwyn camu ymlaen i'r lefel nesaf.

Atodiad 2

Tabl Diffiniadau o Niferoedd

Terminoleg	Diffiniad
Bron pob un	Heb fawr ddim eithriadau
Rhan fwyaf	99% neu fwy
Llawer	70% neu fwy
Mwyafrif	Dros 60%
Hanner	50%
Tua hanner	Yn agos at 50%
Lleiafrif	Llai na 40%
Ychydig	Llai na 20%
Ychydig iawn	Llai na 10%